

Tlačová správa, 20. marca 2024

Tri štvrtiny Slovienek a Slovákov vnímajú šírenie dezinformácií ako hrozbu pre bezpečnosť Slovenska

Šírenie dezinformácií na internete vníma ako vážny problém 77 % slovenskej populácie, čo je doposiaľ najviac zo všetkých predchádzajúcich vln longitudinálneho prieskumu CEDMO Trends, ktorý od augusta 2023 na mesačnej báze realizuje výskumná agentúra IPSOS pre medzinárodný multidisciplinárny hub [CEDMO](#). Narastá aj počet ľudí, ktorí vnímajú dezinformácie ako hrozbu pre bezpečnosť Slovenskej republiky (76 %). Dezinformáciám sa cíti byť vystavených 39 % populácie. Aké naratívy sa na Slovensku najviac šírili vo februári, v mesiaci, ktorý predchádzal prezidentským voľbám? Koľko ľudí im dôveruje? A aké sú očakávania obyvateľov v súvislosti s voľbou novej hlavy štátu? — Na tieto otázky odpovedajú zistenia dnes zverejnenej [tematickej správy o prezidentských voľbách](#) na Slovensku. Okrem údajov zo spomínaného prieskumu obsahuje aj fakty zaznamenané [fact-checkermi hubu CEDMO](#).

Už v decembri 2023 sa v slovenskom online priestore dostala do popredia téma nadchádzajúcich prezidentských volieb. Téma vojny na Ukrajine, ktorá dlhodobo vedie z hľadiska frekvencie výskytu medzi dezinformačnými naratívmi, bola aktuálna najmä v súvislosti s volebnou kampaňou a pôsobením novej vlády Roberta Fica. Viac ako tretina ľudí na Slovensku sa napríklad domnieva, že vojna prebieha len na východe Ukrajiny, a nie v Kyjeve (36 %). Takmer tri pätiny obyvateľov a obyvateľiek (58 %) zaznamenali túto nepravdivú správu počas februára. Rovnaký podiel respondentov a respondentiek (36 %) verí aj dezinformácii, že prezidentský kandidát Ivan Korčok je diplomat s americkým pasom a pred rokom 1989 donášal na svojich spolužiakov ako spolupracovník ŠtB. Ústav pamäti národa aj Archív bezpečnostných zložiek [vyvrátili](#) pravosť dokumentov, o čom informovali agentúry [AFP](#) a [Demagog.sk](#).

Prezidentské voľby

Viac ako štvrtina ľudí si myslí, že s novým prezidentom sa množstvo šírených dezinformácií zníži. Viac ako dve pätiny Slovienek a Slovákov vnímajú pokusy o ovplyvňovanie volieb zo strany cudzích štátov ako veľký problém, tretina ich však za problém nepovažuje. Podobne ako pred parlamentnými voľbami na jeseň 2023 sa dve pätiny slovenskej populácie domnievajú, že nadchádzajúce prezidentské voľby budú pravdepodobne ovplyvnené Európskou úniou (42 %) alebo USA (42 %). Najmenej pravdepodobný je vplyv Českej republiky (17 %) a Číny (14 %), zatiaľ čo vplyv Ruska a NATO očakáva 32 % respondentov a respondentiek. Pravdepodobnosť vplyvu Maďarska sa pohybuje na úrovni 21 %.

Tretina ľudí vyjadrila presvedčenie, že po prezidentských voľbách sa zvýši bezpečnosť občanov a občianok v krajine. Za najdôležitejšie faktory výberu prezidenta respondenti a respondentky označili čestnosť a morálku kandidáta, konkrétne navrhované riešenia z programu alebo snahu o zmenu politiky.

Podľa slovenskej populácie je prezidentka Zuzana Čaputová v aktuálnej volebnej kampani podstatne nestrannejšia ako počas jesennej kampane v súvislosti s parlamentnými voľbami. V porovnaní s meraním z októbra 2023 si to myslí o 15 % viac Sloveniek a Slovákov. Zároveň tiež o 14 % menej ľudí deklarovalo, že Čaputová podporuje kandidátov, ktorí sú jej blízki, túto skutočnosť uviedla viac ako tretina opýtaných.

Väčšina slovenskej populácie si nemyslí, že výsledky prezidentských volieb niečo zmenia. Viac ako tretina ľudí verí, že voľby zlepšia ekonomiku krajiny a pätina očakáva nárast príjmov. Podľa tretiny respondentov a respondentiek výsledky volieb povedú k zníženiu korupcie v krajine. Ďalej si 43 % opýtaných myslí, že dôjde k posilneniu demokracie. Naopak, v otázke podpory Ukrajiny sa názory populácie rozchádzajú - 22 % si myslí, že podpora bude pokračovať, zatiaľ čo 27 % predpokladá, že sa táto podpora zastaví. Zvyšných 51 % sa domnieva, že výsledky prezidentských volieb (alebo osobnosť nového prezidenta) nebudú mať žiaden vplyv na podporu Ukrajiny.

Hlavné dezinformačné naratívy

Od novembra 2023 sa v slovenských mestách konajú protivládne protesty. Na sociálnych sieťach koluje falošné [video](#), na ktorom ľudia skandujú proruské heslá pred veľvyslanectvom USA v Bratislave. Podľa popisu mal byť záznam z februára 2024 a médiá o situácii neinformovali. V skutočnosti však išlo o video z marca 2023, keď sa v Bratislave konalo niekoľko demonštrácií za mier na Ukrajine a na podporu rokovaní s Ruskom. Na týchto protestoch zaznievali proruské heslá a slovenské médiá o nich v tom čase informovali.

V súvislosti s vojnou na Ukrajine kolovali vo verejnom informačnom priestore aj [údajné dokumenty](#), podľa ktorých sa Ukrajina dohodla s Alexandrom Sorosom, synom Georgea Sorosa, na prevode 400 hektárov pôdy. Tieto tvrdenia šírili aj ruské médiá a maďarská provládna tlačová agentúra. Objavili sa aj dezinformácie o údajnom majetku Volodymyra Zelenského na Západe - tentoraz mal ukrajinský prezident kúpiť [vilu](#) v Berlíne, kde kedysi býval nacistický minister propagandy Joseph Goebbels.

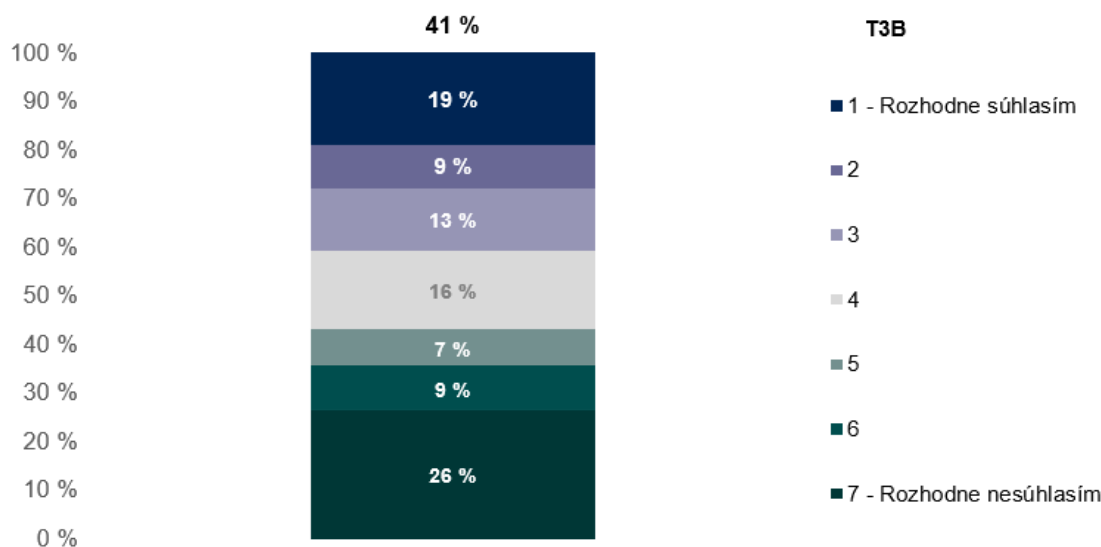
Šírenie falošných dokumentov sa dotklo aj slovenských politikov. Agentúra AFP upozornila, že údajný [vodičský preukaz](#) bývalého premiéra Igora Matoviča s nápisom "jazdiť len pod dohľadom" bol v skutočnosti vytvorený ako satira. Z množstva zdieľaní a komentárov na sociálnych sieťach však bolo jasné, že ľudia verili, že ide o pravý dokument. Podobne sa stal virálnym aj falošný [americký pas](#) prezidentského kandidáta Ivana Korčoka, ktorý bol vytvorený pomocou umelej inteligencie. Počas februára, podobne ako v predchádzajúcich mesiacoch, sa Slovenky a Slováci stretávali s dezinformáciami, ktoré súviseli s vojnou na Ukrajine a s vyhláseniami rôznych politických osobností. V súčasnosti je veľmi aktuálna téma tzv.

deepfakes. V tejto súvislosti bol slovenský premiér Robert Fico zneužitý vo [videu](#) vytvorenom umelou inteligenciou. V tomto videu láka ľudí na fiktívnu investičnú platformu spoločnosti SPP a sľubuje vysoký pasívny výnos z investície. Falošné deepfake video bolo vytvorené na základe záberov z Ficovho novoročného prejavu. Webová stránka uvedená vo videu je podvodná a snaží sa od používateľov získať osobné údaje. Spoločnosť SPP sa od nej dištancovala. Deepfake video s Robertom Ficom videla viac ako pätina Slovákov (22 %). Prevažná väčšina populácie považuje video za falošné alebo neautentické, len 7 % vyjadrilo opačný názor.

Znalosť deepfake

Takmer polovica Sloveniek a Slovákov nevie, čo je to deepfake. Len necelé dve pätiny správne uviedli, že ide o zdanlivo reálny, umelo vytvorený obrázok, video alebo zvuk niečoho, čo sa nezakladá na pravde. Štyria z desiatich opýtaných deklarovali, že sa v posledných mesiacoch stretli s deepfake obsahom.

V posledných mesiacoch som sa ako užívateľ/ka stretol/la s deepfake (tzn. umelou inteligenciou generované nepravdivé videá).

Graf: Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s nasledujúcimi tvrdeniami v súvislosti s videami vytvorenými umelou inteligenciou? "V posledných mesiacoch som sa ako používateľ stretol s deepfake (t. j. falošnými videami generovanými umelou inteligenciou).

Prevažná väčšina respondentov a respondentiek súhlasí s tým, že prevádzkovatelia sociálnych sietí by mali odstraňovať deepfake obsah. Rovnako tiež súhlasia, že deepfakes zásadne zvýšia výskyt dezinformácií. Viac ako tri štvrtiny sa domnievajú, že ľudia prestanú dôverovať skutočným videám. Podľa dvoch tretín budú deepfake videá využívať politické strany na očierňovanie svojich politických konkurentov.

Reťazové e-mailly

Počas obdobia prieskumu (od augusta 2023) sa ukazuje klesajúci trend frekvencie reťazových e-mailov. Zatiaľ čo v auguste 2023 dostávalo reťazové e-mailly aspoň raz týždenne 55 % populácie, vo februári 2024 sa podiel tejto skupiny ľudí výraznejšie znížil na 38 %. Takmer dve tretiny (62 %) opýtaných deklarovali, že za posledný mesiac nedostali ani jednu takúto správu.

CEDMO Trends SK je jedinečný longitudinálny panelový výskum, ktorý sa uskutočnil v priebehu tridsiatich mesiacov. Ponúka výnimočný pohľad na vývoj správania obyvateľstva pri konzumácii rôznych typov mediálneho obsahu so zameraním na konkrétne typy informačných porúch, ako sú dezinformácie a misinformácie. Tie nielenže podkopávajú dôveru verejnosti v inštitúcie potrebné na fungovanie pluralitnej demokracie, ale môžu tiež zosilňovať individuálne infodémie. Pre [CEDMO](#) (Stredoeurópske observatórium digitálnych médií) ho realizuje výskumná agentúra **IPSOS** na reprezentatívnej vzorke viac ako 1 900 respondentov vo veku od 16 rokov.

[Odkaz na stiahnutie obrázka tlačovej správy](#)

Kontakt pre médiá

Táňa Abrhánová

CEDMO Communications Manager

e: tana.abrhamova@ruk.cuni.cz

t: +420 602 340 349

Jakub Hankovský

IPSOS

e: jakub.hankovsky@ipsos.com

t: +421 910 875 012

